

Motion till riksdagen 2025/26:540

av Inga-Lill Sjöblom (S)

Översyn av lagstiftningen kring ytvattenhantering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av nuvarande lagstiftning kring ytvattenhantering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vatten och hur vi hanterar det har blivit en allt viktigare samhällsfråga. Befintlig lagstiftning för hanteringen av vatten är anpassad dels till äldre tiders behov av avvattning och dränering i landskapet och dels (genom senare uppdateringar) till att möta krav på att uppnå de s.k. miljökvalitetsnormerna. Lagstiftningen är inte anpassad till de nya kraven för att hantera ett förändrat klimat och ökad förekomst av extremväder med torka eller översvämning och till behovet av att säkra tillgången på vatten av hög kvalitet av beredskapsskal.

Den vattenlagstiftning vi har idag är i stora drag styrd av den EU-lagstiftning som brukar kallas ramdirektivet för vatten och miljökvalitetsnormer, en lagstiftning som togs fram under tiden som Margot Wallström var miljökommissionär. EU:s vattendirektiv (ramdirektiv 2000/60/EG) ska säkra en god vattenkvalitet i europeiska vatten. Vattendirektivet kompletteras av särskilda direktiv om prioriterade ämnen och om grundvatten.

Nuvarande lagstiftning, som huvudsakligen är skapad för att avvattna landskapet så snabbt som möjligt, ökar samhällets sårbarhet på ett betydande sätt i det förändrade omvärldsläget. Vi yrkar därför på att nuvarande lagstiftning/regelverk vad gäller vatten ses över för att möjliggöra en omställning i hanteringen av ytvattenresurser. En omställning som minskar samhällets sårbarhet och anpassar vattenhanteringen till det nya omvärldsläget.

Hydrologiskt/tekniskt handlar det om att öka vattnets uppehållstid i landskapet. Nuvarande lagstiftning/regelverk leder till att landskapet fungerar som en ”tvättsvamp”

som lagrar vatten vid kraftig nederbörd och släpper ifrån sig vatten vid torka. Landskapets funktion som ”tvättsvamp” sammanfaller också med behovet av att hantera vatten av beredskapsskäl. De hydrologiska/tekniska lösningarna och engagemanget för att åstadkomma detta finns men bromsas av nuvarande lagstiftning.

Det är speciellt några samhällsbärande funktioner som behöver stärkas med stöd av en modernare vattenlagstiftning:

1. samhällets förmåga att skydda sig mot översvämning vid kraftig nederbörd
2. samhällets förmåga att producera livsmedel vid långvarig torka och avspärning
3. samhällets förmåga att upprätthålla en hög vattenkvalitet av beredskapsskäl
4. samhällets behov av tillgång till större vattenmagasin i händelse av torka och avspärning
5. naturens behov av tillgång till vatten av en hög kvalitet för produktion av rika ekosystemtjänster.

I Sverige tillhör de s.k. vattenrättigheterna som regel privata markägare, dvs. det är privata intressenter som har s.k. rådighet att förändra och ansöka om tillstånd att förändra vattenhanteringen. Men samtidigt har myndigheter ett stort ansvar för en övergripande planering på avrinningsområdesnivå som behövs för att minska samhällets sårbarhet. En modernisering av vattenlagstiftningen behöver därför också skapa incitament för ett effektivt samarbete mellan myndigheter och privata markägare.

Vattenförvaltningen har successivt anpassats till EU:s ramdirektiv, vilket innebär att det finns en viss styrning mot en mer hållbar vattenhantering. Inom ramen för arbetet med EU:s vattendirektiv pågår arbete hos myndigheter såsom Havs- och vattenmyndigheten samt länsstyrelserna för att stärka den strategiska planeringen på avrinningsområdesnivå. Det pågår också en översyn av tillståndprocesserna för vattenverksamhet. Det är viktigt att tillståndprocesser är effektiva och anpassade till dagens behov; samtidigt måste de fortsatt säkerställa att miljökvalitetsnormer och ekologiska värden beaktas. Det finns därför skäl att avvakta resultatet av detta arbete innan eventuella förändringar genomförs.

Det finns områden där ytterligare modernisering kan behövas, särskilt kopplat till behovet av att planera och samordna vattenhushållningen på en större skala samt att ge bättre incitament för markägare att bidra till lösningar som gynnar både samhället och miljön.

Inga-Lill Sjöblom (S)